

Asia: VN/32207/2022

Arviomuistio etäyhteyksistä oikeudenkäynneissä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kymenlaakson käräjäoikeudelta pyydetty lausunto

Oikeusministeriön arviomuistio etäyhteyksistä oikeudenkäynneissä (Mietintöjä ja lausuntoja 2023:2)

Yleistä

Arviomuistiossa on esitetty kiitettävän selkeästi ja kattavasti etäyhteyksien käyttämiseen liittyviä näkökohtia ja arvioinnissa huomioon otettavia seikkoja.

Lähtökohtia

Käräjäoikeus katsoo, että oikeudenkäyntiin osallistuvien läsnäolon oikeuspaikalla tulisi edelleen olla selkeä pääsääntö. Kuitenkin muun muassa käräjäoikeusverkoston merkittävän karsimisen ja teknisten yhteyksien kehittymisen johdosta etäyhteydet ovat käyttökelpoinen työväline, joiden avulla oikeudenkäyntejä voidaan monissa tapauksissa toteuttaa täysin läsnäkäsittelynä pidettyä oikeudenkäyntiä tarkoituksenmukaisemmin, turvallisemmin ja joutuisammin. Etäosallistuminen voi parhaimmillaan säästää asianosaisten aikaa, oikeudenkäynnin kustannuksia sekä esimerkiksi lievittää todistajan pelkoa siitä, että hän joutuu kohtaamaan vastaajan istunnossa. Etäosallistuminen saattaa jopa edistää oikeudenkäynteihin ammatikseen osallistuvien työssä jaksamista, kun matkustamisesta johtuva rasitus vähenee. Lopulta kuitenkin on kysymys työvälineestä, joten on tärkeää, että tekniikka on toimintavarma ja laadukasta ja että sitä osataan käyttää.

Tuomarin etäosallistuminen istuntoon

Käräjäoikeus katsoo, että tuomarin etäosallistumista koskevat säännökset on tarpeen sisällyttää lainsäädäntöön. Puheenjohtajan etäosallistuminen soveltuisi lähinnä valmisteluistuntoihin sekä pakkokeinoistuntoihin. Tällöin myös muut oikeudenkäynnin osapuolet osallistuisivat oikeudenkäyntiin etäyhteyksin. Asianosaisten suostumuksen ei tulisi olla edellytys tuomarin etäosallistumiselle. Julkisuudesta tulisi huolehtia siten, että mahdollisilla halukkailla olisi mahdollisuus seurata istuntoa striimattuna jostakin istuntosalista käsin. Käytännössä nämä lienevät harvinaisia tilanteita, sillä pakkokeinoistunnot ovat pääsääntöisesti suljetuin ovin ja valmisteluistunnot kiinnostavat yleisöä hyvin harvoin. Oikeudenkäynnin valvomaton striimaus ei olisi toteuttamiskelpoinen vaihtoehto. Monijäsenisessä kokoonpanossa lainoppineen jäsenen etäosallistuminen voisi olla joissakin tapauksissa mahdollista, kuten esimerkiksi äkillisen sairastumisten vuoksi. Lautamiesten etäosallistuminen ei olisi soveliasta.

Asianosaisen osallistuminen istuntoon etäyhteydellä ilman hänen suostumustaan

Lähtökohtaisesti tulisi suhtautua varauksella siihen, että varsinkaan vastaaja voitaisiin velvoittaa osallistumaan istuntoon etäyhteydellä. Turvallisuusnäkökohdat huomioon ottaen tämä kuitenkin voisi joskus olla perusteltua tai silloin, jos pitkien etäisyyksien vuoksi vankia ei ehditä kuljettaa istuntopaikkakunnalle käsittelylle säädetyssä määrääjassa.

Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 52 §:n lisäedellytysten tarpeellisuus

Nykyisessä laissa olevien lisäedellytysten tarpeellisuutta tulisi arvioida kriittisesti. Esimerkiksi nykyisen 1 momentin 3 kohdan osalta voidaan todeta, että nykyisen oikeuspsykologisen käsityksen mukaan kuultavan kertomuksen luotettavuutta ei voida juurikaan perustaa henkilön puhetavasta, ilmeistä ja eleistä taikka tunnereaktiosta oikeudenkäynnissä tehtävien havaintojen ja vaikutelmien varaan, vaan suurempi merkitys on kertomuksella itsellään (KKO:2021:5 ja 2013:96).

Poissaolojen seuraamuksia ja pakkokeinoja koskevien sääntöjen käytön laajentaminen etäyhteyksiä käytettäessä

Käräjäoikeus yhtyy siihen arviomuistiossa esitettyyn, että poissaolon seuraamuksia tulisi olla mahdollista käyttää silloin, kun henkilö on veloitettu saapumaan toiseen tuomioistuimeen tai viranomaiseen etäyhteyteen osallistumista varten.

Lainsäädäntötekniikka

Mahdollisuuksien mukaan tulisi pyrkiä välttämään tilannetta, jossa etäyhteyttä koskevat säännökset olisivat hajallaan eri laeissa. Käräjäoikeus kannattaa arviomuistiossa (s. 83) esitettyä siitä, että etäyhteyden käyttöä koskevat säännökset koottaisiin omaan lukuunsa oikeudenkäymiskaareen.

Lausunnon on laatinut osaston johtaja Kristina Oinonen.

Laamanni Markku Almgrén

Almgrén Markku
Kymenlaakson käräjäoikeus

Oinonen Kristina
Kymenlaakson käräjäoikeus